

Peruz, devrinin en güzel ve en civelek artistiydi

Terlikçi Büyük İsmail, ona yaptığı terliklere şarap doldurarak içer, yuslatı böyle tadardı. Binbaşı Haydar Bey de hicran acılarını Peruz'a "Penbe Kız,, Operetini bestelemekle dindirmeye çalışmıştı. Bütün gönüller Peruzun saçları altında sürünmekte idi.

Sözü tiyatro ile orta oyununa intikal ettirince, bunların ileri kahramanlarından bahsetmemek olamayacak.

Cumhuriyetten evvelki tiyatroların bir şahika kadını vardı; Peruz, evvelâ Galatada «Avrupa Tiyatrosunda» işe başlamıştı. Kaş, gözü, ağzı, burnu, tavı, hâli; göz süzüşü, nağmeleri, davudî sesi pek cana yakındı. Sahneye çıktığı vakit localardan ve sandalyelerden çiçekler, buketler, kordelâh mektuplar atılır; gürültü ve alkıştan bina yıkılacak kadar sarsılırdı.

Çünkü Peruzun yarı çıplak vücudu, serâpâ şehvetti. Bakışları gayet munis, herkese bir şey vâdedir gibiydi. Henüz ondördüne girmiş çocuklardan tutun da, yetmişlik ihtiyarlara varıncaya kadar her sınıf halk, yalnız o bakışlardan bir hayal vâadi almak için Peruz'a koşardı. Kâfir kadın bu haliyle nicelerin hayatını kırmış, kanına girmişti.

Öyle diyorlar ki; Peruzun bilhassa Paşazadelerden mirasyedi beylerden, şöhretli çapkınlardan meftunları çoktu. Ona o derece hürmet ederlerdi ki, bir yerden diğer bir yere gideceği vakit arabaya binmesini istemezlerdi. Zira araba sarsılır, Peruzun mübarek vücudu rahatsız olurmuş. Bundan dolayı fettan Peruz, daima tahtrevân ile seyahat ederdi.

Devrin orkestra viyolonisti meşhur Toni, büyük İsmail, udî Âfet, Mızıkai Hümayundan Binbaşı Haydar Beyler meftunlarının en delileriydi. Haydar Bey sevgilisi için (Pembe kız opereti) ni bestelemiş, terlikçi esnafından aktör olan büyük İsmail de, dildadesine eliyle yaptığı terliklere şarap doldurarak, ağlaya ağlaya içermiş.

Fakat külhanilerden ileri âşıkları hiç bir vakit böyle yapmazlardı... Kaç defa güzel Peruzu omuzlayıp kırlara kaldırmışlar, yârenlik etmiş-

lerdi. Peruz korkusundan itaate mecburdu. Zira bir keresinde itiraz etmek, yakasını kurtarmak için çılgınlık basmak istemişti de, tombul budundan bir yarım kiloluk külbas-tı almışlardı.

Peruzun kantoları ekseriya kendisininindi. Güftesini de, bestesini de kendi düzerdi. Bundan dolayı birçok kanto-su vardı. Fakat sahnede söyledikleri muayyendi, daha doğrusu halkın tuttuğunu söyler, alkış, takdir toplardı. En meşhurlarından bir kanto-su şuydu:

Nice feryat itmeyeyim zâlim
aşk senden
Yandım aman, yandım muh-
rik sevdadan
Ates-i hicrinle yaktın ben
gibi bir biçareyi
Bir tebessümle begâm et bu
dili viraneyi
Ahû feryat ettim, perişân
ahvalim.
Gece gündüz ah etmekle geçer

zamanım.

Nihayet Peruz da âşık ol-
muştu. Artık arkasından ko-
şanlara hiç ehemmiyet vermi-
yor, önünde giden telgrafçı
Şevki Beyin peşinden kovalı-
yordu Şevki Bey de ona vur-
ulmuştu; mesleğini tamamen
terkederek sahneye bağlandı.
Anlaşma devirlerini çok uzat-
mış olmalılar ki, araya meş-
hur Şamram da girmiş; Şevki
Beyin kalbi ikiye bölünmüş-
tü Koca Peruz vuslat bekler-
ken, Şevki Beyle Şamramın
nişanlanmaları biçareyi mey-
danda bıraktı.

Âlemi yıllarca eğlendiren
heyecan veren, gönülleri saç-
larının uçlarına takarak sür-
rükleyen Peruz, bundan son-
ra felâh bulamadı, kendi de-
sanatı da hayli ihtiyarlamış-
tı. Karaköyde, bir binanın çatı-
sı arasında yoklukla öldü
(1919).

S. VURAL

